

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sint aliquæ virtutes ex infusione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

secundum hanc dispositionem, quæ est in parte sensitiva, dicuntur aliqui habere naturalem inclinationem ad vitium vel virtutem &c.

ARTICVLVS X.

Utrum sint aliqua virtutes homini ex infusione.

DE CIMO quæritur, Utrum sint aliqua virtutes homini ex infusione. Et videtur quod non, quia in 7. Physic. dicitur, Vnumquodq; perfectum est quando attingit propriam virtutem: propria autem virtus vniuscuiusque est eius naturalis perfectio, ergo ad perfectionem hominis sufficit sibi virtus connaturalis: hæc autem est, quæ per principia naturalia causari potest. Non igitur requiritur ad perfectionem hominis, quod habeat aliquam virtutem ex infusione. Sed dicebatur, quod oportet hominem perfici per virtutem non solum in ordine ad connaturalem finem, sed etiam in ordine ad supernaturalem, qui est beatitudo vitæ æternæ, ad quam ordinatur homo per virtutes infusas.

¶ 2 Sed contra. Natura non deficit in necessarijs. Sed illud quo indiget homo ad consecutionem ultimi finis est sibi necessarium. Ergo hoc potest habere per principia naturalia, non ergo indiget ad hoc infusione virtutis.

¶ 3 Præter. Semen agit in virtute eius a quo emittitur. Aliter enim semen animalis cum sit imperfectum, non posset sua ratione perducere ad speciem perfectam. Sed semina virtutum sunt nobis immixta a Deo: ut enim dicitur in glossa super illud Hebr. 1. Cum sit splendor gloriæ, Deus infeminavit omni animæ initia intellectus & sapientiæ, ergo huiusmodi semina agunt in virtute Dei. Cum enim ex hominibus feminibus causetur virtus acquisita, videtur quod virtus acquisita possit ducere ad fruitionem Dei, in qua consistit beatitudo vitæ æternæ.

¶ 4 Præter. Virtus ordinat hominem ad beatitudinem vitæ æternæ, in quantum est actus meritorius. Sed actus virtutis acquisitæ potest esse meritorius vitæ æternæ, si sit gratia informatus, ergo ad beatitudinem vitæ æternæ non est necessarium habere virtutes infusas.

¶ 5 Præter. Radix merendi charitas est. Si igitur necessarium esset habere virtutes infusas ad merendum vitam æternam, uideretur quod sola charitas sufficeret, & ita non oportet habere aliquas virtutes infusas.

¶ 6 Præter. Virtutes morales necessariae sunt ad hoc, quod inferiores vires rationi subdantur. Sed per virtutes acquisitas sufficienter rationi subdantur, non ergo necessarium est, quod sint aliqua virtutes infusæ morales ad hoc, quod ratio ordinetur ad aliquem specialem finem, sed sufficit quod ratio hominis in illum supernaturalem finem dirigatur: hoc autem sufficienter fit per fidem, ergo non oportet habere aliquas alias virtutes infusas.

¶ 7 Præter. Id quod fit virtute diuina non differt specie ab eo, quod fit operatione nature. Eadem enim specie est sanitas quam aliquis miraculose recuperat, & quam natura operatur. Si igitur sit aliqua virtus infusa quæ a Deo esset in nobis, & aliqua acquisita per actus nostros, non propter hoc specie differrent, puta, si sit temperantia acquisita, & temperantia infusa? duæ autem formæ quæ sunt unius speciei, non possunt simul esse in eodem subiecto, ergo non potest esse quod illa quæ habet tempe-

rantiam acquisitam, habeat temperantiam infusam. ¶ 8 Præter. Species virtutis ex actibus cognoscitur. Sed sunt idæ speciei, actus temperantia infusæ, & acquisitæ, ergo & virtutes speciei eadē. Probatio medicæ quæcunque conueniunt in materia, & formæ unius speciei: sed actus temperantia infusæ, & acquisitæ conueniunt in materia, & forma, ut quæ circa delectabilia tactus, conueniunt etiam in forma, quia uterque in medietate consistit, ergo actus temperantia infusæ, & actus temperantia acquisitæ sunt eiusdem speciei. Sed dicendum, quod differunt speciei, quod ordinantur ad alium, & ad alium finem. Ex enim infunduntur species in moralibus.

¶ 9 Sed contra. Secundum id aliqua possunt spectare a quo sumitur species rei. Sed species in moralibus non sumitur a fine vitio, sed a fine proximo, aliter enim omnes virtutes essent unius speciei, cum omnes ad beatitudinem ordinentur, sicut ad ultimum finem, ergo ex ordine ad ultimum finem non possunt dici in moralibus aliqua esse eiusdem speciei, vel specie differre. Et ita temperantia infusa non differt specie a temperantia acquisita, ex hoc quod ordinat hominem in beatitudinem altioiorem.

¶ 10 Præter. Nullus habitus moralis consequitur speciem, ex hoc quod ab aliquo habitu mouetur. Cōtingit enim unum habitum morale moueri, vel imperari a diversis secundum speciem, sicut habitus temperantia mouetur ab habitu auaritia, cuius mouetur, ut furetur, ab habitu autem crudelitatis, cuius quis mœchatur, ut occidat. Et e conuerso dicitur habitus fm speciem ab eodē habitu imperari, puta cum vnus mœchatur, ut furetur, alter vero occidit, ut furetur. Sed temperantia, vel fortitudo, sunt aliqua aliarum virtutum moralium, non laborantur ordinatum ad beatitudinem vitæ æternæ, nisi in quantum imperatur a virtute, quæ ultimis finibus subiecto, ergo ex hoc non sequitur specie differre per hoc virtus infusa moralis non differt specie a virtute acquisita per hoc, quod ordinatur ad finem vitæ æternæ.

¶ 11 Præter. Virtus infusa est in mente sicut in habitibus. Dicit enim Augustinus, quod virtus est bona qualitas mentis, quam Deus in nobis sine nobis operatur. Sed virtutes morales non sunt in mente sicut in habitibus.

¶ 12 Præter. Nam temperantia, & fortitudo sunt irrationabilium partium, ut Philosophus dicit 3. Ethicorum. Ergo virtutes morales non sunt infusæ.

¶ 13 Præter. Contraria sunt unius rationis. Sed vitium quod est contrarium virtuti, nunquam infunditur, sed solum ex actibus nostris causatur, ergo nec virtutes infunduntur, sed solum ex actibus nostris causantur.

¶ 14 Præter. Homo ante acquisitionem virtutis est in potentia ad virtutes. Sed potentia, & actus sunt unius generis, omne enim genus diuiditur per potentiam, & actum, ut patet tertio Physic. cum ergo potentia ad virtutem non sit ex infusione, videtur quod nec virtus ex infusione sit.

¶ 15 Præter. Si virtutes infunduntur, oportet quod similes infundantur. Cum gratia autem infundatur homini, qui in peccato fuit in actu, tunc non infunduntur sibi habitus virtutum moralium. Adhuc enim post contritionem patitur passionum molestias, quod non est virtuosum, sed forte continentis. Differunt enim continentis a temperato per hoc, quod continens patitur quietem, sed non deducitur, temperatus autem non patitur, ut dicitur in 7. Ethicorum, ergo videtur, quod virtutes non sint nobis ex infusione gratia.

¶ 15 Præ. Dicit Phil. 2. Ethic. qd signum generati habitus oportet accipere sicut in operatione delectatione. Sed post contritionem non statim delectabiliter aliquis operatur in ea, qd sunt virtutum moralium. ergo nodum habet habitus virtutum, non ergo virtutes morales causantur in nobis ex infusione gratia.

¶ 16 Præ. Ponamus, qd in aliquo ex multis actibus malis causatus sit aliquis habitus vitiosus, manifestum est, qd in vno actu contritionis dimittuntur sibi peccata, & infunditur gratia, per vnum. actum non destruitur habitus acquisitus, sicut nec per vnum generatur. Cum igitur cum gratia simul infundantur, virtutes morales, sequitur qd habitus virtutis moralis simul sit cum habitu vitij oppositi, qd est impossibile.

¶ 17 Præ. Ex eodem generatur virtus, & corrumpitur, videtur dicitur 2. Ethic. Si igitur virtus non causetur in nobis ex actibus nostris, videtur sequi qd neque ex actibus nostris corrumpatur. Et ita sequitur, qd aliquis peccando mortaliter non amittat virtutem, quod est inconueniens.

¶ 18 Præ. Idem videtur esse mos, & consuetudo. ergo & eadem est virtus moralis, & consuetudinalis. Sed virtus consuetudinalis dicitur ex consuetudine, causatur. n. ex frequenti bene agere. ergo omnis virtus moralis causatur ex actibus, & non ex infusione gratia.

¶ 19 Præ. Si aliqua virtutes sunt infusæ, oportet qd earum actus sint efficaciores, qd actus hominis non habentis virtutes. Sed ex huiusmodi actibus causatur aliquis habitus virtutis in nobis. ergo & ex actibus virtutum infusarum, si aliquæ sunt tales. Sed sicut dicitur 2. Ethic. quales sunt habitus tales actus reddunt, & quales sunt actus, tales habitus causant, habitus igitur causantur ex actibus virtutum infusarum, sunt eiusdem speciei cum virtutibus infusis. Sequitur igitur, qd duæ formæ eiusdem speciei sunt simul in eodem subiecto, hoc est aut impossibile. ergo impossibile videtur, qd sint in nobis aliqua virtutes infusæ.

SED CONTRA. Lucæ ultimo dicitur. Sedete hic incivitate donec induamini virtute ex alto.

¶ 2 Præ. Sap. 8. de divina sapientia dicitur, qd Sobrietate, & iustitia docet, &c. Docet autem spiritus sapientie virtutem, eam cauendo. ergo videtur, qd virtutes morales sint nobis infusæ a Deo.

¶ 3 Præ. Actus virtutum quarilibet debet esse merito ad hoc qd peras in beatitudine ducamur. Sed meritum non potest esse nisi ex gratia. ergo videtur, qd virtutes causantur in nobis ex infusione gratia.

RESPON. Dicendum, qd præter virtutes acquisitas ex actibus nostris sicut iam dictum est, oportet ponere alias virtutes in homine a Deo infusas. Cuius ratio hinc accipi potest, qd virtus, ut dicit Philo. est quæ bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit. Secundum igitur, qd bonum dicitur significatur in homine, oportet etiam, qd & virtus diversificetur sicut patet, qd aliud est bonum hominis, in quantum est homo, & aliud in quantum civis. Et manifestum est, qd aliqua operationes possent esse conuenientes homini in quantum est homo, quæ non essent conuenientes ei secundum, qd est civis. Et propter hoc Philo. dicit in 3. Polit. qd alia est virtus, qd facit hominem bonum, & alia quæ facit eum bonum. Considerandum est autem, quod est duplex hominis bonum, vnum quidem, quod est proportionatum suæ naturæ. Aliud autem, quod suæ nature facultatem excedit. Cuius ratio est, quia oportet qd passium consequatur perfectione ab agente diversimode secundum diversitatem virtutis agen-

tis, unde videmus quod perfectiones & formæ, quæ causantur ex actione naturalis agentis, non excedunt naturalem facultatem recipientis, potentia enim passiva naturali, proportionatur virtus activa naturalis. Sed perfectiones & formæ quæ proveniunt ab agente supernaturali infinitæ virtutis, quod Deus est, excedunt facultatem naturæ recipientis: unde anima rationalis quæ immediate a Deo causatur, excedit capacitatem suæ materia, ita quod materia corporalis non totaliter potest comprehendere & includere ipsam, sed remanet aliqua virtus eius & operatio in qua non communicat materia corporalis, quod non contingit de aliqua aliarum formarum, quæ causantur ab agentibus naturalibus. Sicut autem homo suam primam perfectionem, scilicet animam acquirit ex actione Dei, ita & ultimam suam perfectionem, quæ est perfecta hominis felicitas immediate habet a Deo, & in ipso quiescit, quod quidem ex hoc patet, qd naturale hominis desiderium in nullo alio quiescat potest, nisi in solo Deo. Innatum est enim homini, ut ex causatis desiderio quodam moueatur ad inquirendum causas, nec quiescit illud desiderium quousq; peruentum fuerit ad primam causam quæ Deus est. oportet igitur qd sicut prima perfectio hominis quæ est anima rationalis, excedit facultatem materiæ corporalis, ita ultima perfectio ad quam homo potest peruenire, quæ est beatitudo vitæ æternæ, excedat facultatem totius humanæ naturæ. Et quia vnum quodque ordinatur ad finem per operationem aliquam, & ea quæ sunt ad finem, oportet esse aliquam finem proportionata, necessarium est esse aliquas hominis perfectiones quibus ordinatur ad finem supernaturalē, quæ excedant facultatem principiorum naturalium hominis: hoc autem esse non posset, nisi supra principia naturalia aliqua supernaturalia operationum principia hominis infundantur a Deo, naturalia autem operationum principia sunt essentia animæ & potentia eius, scilicet intellectus & voluntas, quæ sunt principia operationum hominis in quantum huiusmodi; nec hoc esse posset nisi intellectus haberet cognitionem principiorum per quæ in alijs dirigeretur, & nisi voluntas haberet naturalem inclinationem ad bonum naturæ sibi proportionatū, sicut in precedenti questione dictum est. Infunditur igitur divinitus homini ad peragendas actiones ordinatas in finem vitæ æternæ, primo quidem gratia per quam habet animam quoddam spirituale esse, & deinde fides, spes, & charitas, ut per fidem intellectus illuminetur de aliquibus supernaturalibus cognoscendis, quæ se habent in isto ordine sicut principia naturaliter cognita in ordine connaturalium operationum, per spem autem & charitatem acquirit voluntas quandam inclinationem in illud bonum supernaturalē, ad quod voluntas humana per naturalem inclinationem non sufficienter ordinatur. Et sicut præter ista principia naturalia requiruntur habitus virtutum ad perfectionem hominis secundum modum sibi connaturalem, ut supra dictum est: ita ex divina influenza consequitur homo, præter præmissa supernaturalia principia, aliquas virtutes infusas quibus perficitur ad operationes ordinandas in finem vitæ æternæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut secundum primam perfectionem homo est perfectus dupliciter, vno modo secundum nutritivam & sensitivam, quæ quidem perfectio non excedit capacitatem materiæ corporalis, alio modo secundum partem intellecti-

Ar. 8. & 9.

Ar. 1. & 2.

Ar. 1. & 2.

rellectiuam, quæ naturalem & corporalem excedit, & secundum hanc simpliciter est homo perfectus, primo autem modo secundum quid: ita & quantum ad perfectionem finis, dupliciter homo potest esse perfectus, vno modo secundum capacitatem suæ naturæ: alio modo, secundum quandam supernaturalem perfectionem. Et sic dicitur homo perfectus esse simpliciter: primo autem modo, secundum quid. vnde duplex cõpetit virtus homini, vna quæ respondet primæ perfectioni, quæ non est completa virtus. Alia quæ respondet suæ perfectioni ultimæ, & hæc est vera & perfecta hominis virtus.

AD SECVNDVM dicendum, quod natura prouidit homini in necessarijs secundum suam virtutem; vnde respectu eorum quæ facultatem naturæ non excedunt, habet homo a natura, non solum principia receptiua, sed etiam principia actiua: respectu autem eorum quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo a natura aptitudinem ad recipiendum.

AD TERTIVM dicendum, quod semen hois agit secundum totam virtutem hominis: femina autem virtutum animæ humanæ naturaliter indita non agunt secundum totam virtutem Dei. vnde non sequitur quod ex eis possit causari quicquid potest causare Deus.

Idem 1. 2. q. 62. artic. 2. Et 2. 2. q. 40. artic. 5. ad secundum.

AD QVARTVM dicendum, quod cum nullum meritum sit sine charitate, actus virtutis acquisitæ non potest esse meritorius sine charitate, cum charitate autem simul infunduntur aliæ virtutes: vnde actus virtutis acquisitæ non potest esse meritorius, nisi mediante virtute infusa. Nam virtus ordinata in finem inferiorem non facit actum ordinatum ad finem superiorem, nisi mediante virtute superiori: sicut fortitudo quæ est virtus hominis, qua homo non ordinat actum suum ad bonum politicum, nisi mediante fortitudine, quæ est virtus hominis in quantum est ciuis.

AD QVINTVM dicendum, quod quando aliqua actio procedit ex pluribus agentibus adinuicem ordinatis, eius perfectio & bonitas impeditur potest per impedimentum vnius agentium, etiam si aliud fuerit perfectum. quantumcumque enim artifex sit perfectus, non faciet operationem perfectam, si instrumentum fuerit defectiuum. In operationibus autem hominis quas oportet bonas fieri per virtutem, hoc considerandum est, quod actio superioris potentie non dependet ab inferiori potentia, sed actio inferioris dependet a superiori. Et ideo ad hoc quod actus inferiorum virtutum sint perfecti, scilicet irascibilis & concupiscibilis, requiritur quod non solum intellectus sit ordinatus in finem vltimum per fidem, & voluntas per charitatem, sed etiam quod inferiores vires scilicet irascibilis & concupiscibilis habeant proprias operationes, ad hoc quod earum actus sint boni, & ordinabiles in finem vltimum.

Vnde etiam patet solutio ad sextum.

AD SEPTIMVM dicendum, quod omnem formam quam operatur natura, potest etiam eandem specie Deus operari per seipsum sine operatione naturæ. Et secundum hoc sanitas, quæ a Deo miraculose perficitur, est eiusdem speciei cum sanitate quam facit natura. vnde non sequitur quod omnem formam quam Deus potest facere, possit etiam natura perficere. vnde non oportet quod virtus infusa, quæ est immediate a Deo, sit eiusdem speciei cum virtute acquisita.

D. 11. 80.

AD OCTAVVM dicendum, quod temperantia infusa & acquisita conueniunt in materia, vtraque enim est circa delectabilia tactus, sed non conueniunt in forma effectus vel actus. licet enim utraq; quærat medium: ta-

men alia ratione requirit medium temperantia infusa, quam temperantia acquisita, nam temperantia infusa exquirat medium secundum rationes legis diuine, & accipiuntur ex ordine ad vltimum finem, temperantia autem acquisita accipit medium secundum intentiones rationis, in ordine ad bonum præsentis vite.

AD NONVM dicendum, quod vltimus finis non datur specie in moralibus, nisi quatenus in fine proximo est debita proportio ad vltimum finem, oportet enim ea quæ sunt ad finem esse proportionata fini. Et hoc etiam bonitas cõsiliij requirit, ut quis conuenienter medio fine fortietur, ut patet per Phyl. 6. Metaph.

AD X. dicendum, quod actus alicuius habitus, prout imperatur ab illo habitu accipit quidem speciem moralem formaliter loquendo de ipso actu, vnde cum quis fornicatur, ut furetur, actus iste licet materialiter sit intemperantia, tamen formaliter est auaritia. Sed licet actus intemperantia accipiat equaliter speciem, prout imperatur ab auaritia, tamen ex hoc intemperantia speciem accipit secundum, quod actus est ab auaritia imperatus. Ex hoc ergo, quod actus temperantia, vel fortitudinis imperatur a charitate ordinante eos in vltimum finem, quod quidem actus formaliter speciem fortitudinis, tamen formaliter loquendo sunt actus charitatis, non tamen ex hoc sequeretur quod temperantia, vel fortitudo speciem fortitudinis. non igitur temperantia, vel fortitudo infuse differunt specie ab acquisitis ex hoc, quod imperatur a charitate earum actus, sed ex hoc quod earum actus secundum eam rationem sunt in medio constituti, prout ordinabiles ad vltimum finem, quæ est charitatis obiectum.

AD XI. dicendum, quod temperantia infusa est irascibilis. Irascibilis autem, & concupiscibilis & concupiscibilis, in quantum rationis, vel rationalis, in quantum participat, aliquid rationis in quantum obediunt ei. Ita ergo secundum eundem modum accipiunt nomen mentis, prout obediunt menti, ut verum sit, quod actus dicitur, quod virtus infusa est bona qualitas mentis.

AD XII. dicendum, quod vltimum hominis est per hoc, quod in superiora eleuatur. Et ideo vitium non potest esse ex infusione, sed solum vitium.

AD XIII. dicendum, quod quando aliquid passivum est cõsequi diuersas perfectiones a diuersis agentibus ordinatis, secundum differentiam, & ordinem potentiarum actiuarum in agentibus, est differentia, & ordo potentiarum passiuarum in passiuo, quia potentia passiuæ respondet potentia actiuæ. Sicut patet, quod aqua, vel terra habet aliquam potentiam secundum quam nata est moueri a corpore coelesti, & ulterius aliam secundum quam nata est moueri a Deo. Sicut enim ex aqua, vel terra potest fieri virtute corporis coelestis, quod non potest fieri virtute ignis, ita ex eis potest fieri virtute alicuius naturalis agentis, quod non potest fieri virtute alicuius naturalis agentis. Et secundum hoc naturalis potentia, prout tota creatura obedit Deo suscipiendum in se quicquid Deus voluerit. Sic igitur & in anima est aliquid in potentia, quod naturam esse reduci in actum ab agente conaturali. Et hoc non sunt in potentia in ipsa virtutes acquisitæ. Alio modo aliquid est in potentia in anima, quod non est naturam educi in actum, nisi per virtutem diuinam. Et sic sunt in potentia in anima virtutes infuse.

AD XIV. dicendum, quod passiones ad malum inclinatas

ARTICVLVS XI.

Vtrum virtus infusa augetur.

clinantes non totaliter tolluntur, neque per virtutem acquirunt, neque per virtutem infusam, nisi forte miraculose, quia semper remanet colluctatio carnis contra spiritum, etiam post moralem virtutem, de qua dicit Apostolus Gal. 5. q. Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Sed tam per virtutem acquirunt, quam infusam huiusmodi passiones modificantur, vt ab his homo non effrante moueatur. Sed quantum ad aliquid praeualeat in hoc virtus acquisita, & quantum ad aliquid virtus infusa. virtus enim acquisita praeualeat quantum ad hoc, q. talis impugnatio minus sentitur. Et hoc habet ex causa sua, quia per frequentes actus quibus homo est affluens ad virtutem, homo iam disceat talibus passionibus obedire, cum consuevit eis resistere. Ex quo sequitur, q. minus carum molestias sentiat. Sed praeualeat virtus infusa quantum ad hoc, q. facit, q. huiusmodi passiones et si famulentur, nullo tamen modo dominantur, virtus enim infusa facit, q. nullo modo obediatur concupiscentiis peccati, & facit hoc insalubriter ipsa manente. Sed virtus acquisita deficiat in hoc, licet in paucioribus, sicut & alia inclinationes naturales deficiunt in minori parte, vnde Apostolus Roma. 7. Cum essemus in carne, passiones peccatorum quae per legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificarent morti, nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua derinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus, & non in vetustate literae.

Ad xv. dicendum, q. quia a principio virtus infusa non semper ita tollit sensum passionum, sicut virtus acquisita, propter hoc a principio non ita delectabiliter operatur, non tamen hoc est contra rationem virtutis, quia quandoque ad virtutem sufficit sine tristitia operari, nec requiritur q. delectabiliter operetur propter molestias quae sentiuntur, sicut Philosophus dicit tertio Ethicorum, q. forti sufficit sine tristitia operari.

Ad xvi. dicendum, q. licet per actum vnum simplicem non corrumpatur habitus acquisitus, tamen actus contritionis habet, q. corrumpat habitum vt si generatum ex virtute gratiae, vnde in eo qui habuit habitum intemperantiae, cum conteritur, non remanet cum virtute temperantiae infusa, habitus intemperantiae in ratione habitus, sed in via corruptionis, quasi dispositio quaedam. Dispositio autem non contrariatur habitui perfecto.

Ad xvii. dicendum, q. licet virtus infusa non causetur ex actibus, tamen actus possunt ad eam dispo- nere, vnde non est inconueniens, q. per actus corrumpatur, quia per indispositionem materiae tollitur forma, sicut propter indispositionem corporis anima separatur.

Ad xviii. dicendum, q. virtus moralis non dicitur a more secundum, q. mos significat consuetudinem appetitiuae virtutis. Secundum hoc enim virtutes infusae possent dici morales, licet non causetur ex consuetudine.

Ad xix. dicendum, q. actus virtutis infusae non causant aliquem habitum, sed per eos augetur habitus praexistens, quia nec ex actibus virtutis acquiruntur aliquis habitus generatur, alias multiplicarentur habitus in infinitum.

VNDECIMO queritur, vtrum virtus infusa augetur. Et videtur quod non. Nihil enim augetur nisi quantum: virtus autem non est quantitas, sed qualitas. ergo non augetur.

¶ 2 Praet. Virtus est forma accidentalis: sed forma est simplicissima & inuariabili essentia consistens. ergo virtus non variatur secundum suam essentiam. ergo nec secundum essentiam augetur.

¶ 3 Praet. Quod augetur mouetur: quod igitur est essentia augetur, secundum essentiam mouetur. Sed quod mutatur secundum suam essentiam corrumpitur vel generatur: sed generatio & corruptio sunt mutationes in substantia. ergo charitas non augetur per essentiam, nisi cum corrumpitur vel generatur.

¶ 4 Praet. Essentialia non augetur nec minuitur: manifestum est autem q. essentia virtutis est essentialis. ergo virtus secundum essentiam non augetur.

¶ 5 Praet. Contraria nata sunt fieri circa idem. Augmentum autem & diminutio sunt contraria. ergo nata sunt fieri circa idem: virtus autem infusa non diminuitur, quia neque diminuitur per actum virtutis, quia per eum magis roboratur: neque per actum peccati venialis, quia sic multa peccata venialia tollerent totaliter charitatem & alias virtutes infusas, quod est impossibile, sic enim multa venialia equipollerent vni peccato mortali. Neque etiam minuitur per peccatum mortale, quia mortale peccatum tollit charitatem & alias virtutes infusas. ergo virtus infusa non augetur.

¶ 6 Praet. Simile simili augetur, vt dicitur in 2. de Anima. Si ergo virtus infusa augetur, oportet quod augetur per additionem virtutis. Sed hoc non potest esse, quia virtus simplex est, simplex autem simplici additum non facit maius, sicut punctum additum puncto non facit lineam maiorem. ergo virtus infusa augeri non potest.

¶ 7 Praet. Primo de Generatione dicitur, quod augmentum est praexistens magnitudinis additamentum: si ergo virtus augetur, oportet quod aliquid sibi addatur, & sic erit magis composita, & magis recedens a diuina similitudine, & per consequens minus bona, quod est inconueniens. Relinquitur ergo quod virtus non augetur.

¶ 8 Praet. Omne quod augetur, mouetur: omne quod mouetur, est corpus: virtus non est corpus. ergo non augetur.

¶ 9 Praet. Cuius causa est inuariabilis & ipsum est inuariabile. Sed causa virtutis infusae, quae est Deus, inuariabilis est. ergo virtus infusa est inuariabilis. ergo non recipit magis & minus, & ita non augetur.

¶ 10 Praet. Virtus est in genere habitus sicut & scientia. Si ergo virtus augetur, oportet q. augetur sicut & scientia augetur. Scientia autem augetur per multiplicationem obiectorum, prout scilicet ad plura se extendit. Sic autem non augetur virtus, ut patet in charitate, quia minima charitas se extendit ad omnia diligenda secundum charitatem. ergo virtus nullo modo augetur.

¶ 11 Praet. Si virtus augetur, oportet q. ad aliquam speciem motus, eius augmentum reducatur. Sed non potest reduci nisi ad alterationem, quae est motus in qualitate. Alteratio autem secundum Philosophum 7. Phys. non est in anima nisi secundum partem sensitivam

in